Št. 84. V Gorici, v sredo dne 19. oktobra 1904. **Tečaj XXXIV.**

Izhaja dvakrat na teden, in sicer v sredo in **soboto** ob 11. uri predpoldne ter stane z izrednimi prilogami ter s „Kažipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	13 K 20 h, ali gld.	6·60
pol leta	6 „ 60 „ „ „	3·30
četrt leta	3 „ 40 „ „ „	1·70

Posamične številke stanejo 10 vin.

Naročnino sprejema upravništvo v Gosposki ulici štv. 7. v Gorici v «Goriški Tiskarni» A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. **Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.**

Oglasi in poslanice se računijo po petit-vrstah če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsak vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

»Vse za omiko, svobodo in napredek!« *Dr K. Lavrič*

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadstr. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoludne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 7. v I. nadstr. na levo v tiskarni.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica. Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le **upravništvu.**

„PRIMOREC“
izhaja neodvisno od «Soče» **vsak petek** in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1·60.

«Soča» in «Primorec» se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici. — **Telefon št. 83.** — »Gor. Tiskarna« A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Učiteljišče in vadnice v Gorici.

II.

Vprašanje na Nj. V. gospoda ministra za uk in bogočastje.

S c. kr. ženskim učiteljskim izobraževališčem v Gorici sta združeni tudi c. kr. vadnici — deška in dekliška.

Namen takih šol je jasen: tu se daje gojenkam prilika, da se vadijo za učiteljski poklic. Tako je povsod drugod, kjer vladajo najprimitivnejši zakoni, ki jih narekujejo pedagogika, zdrav človeški razum in naravna pravica, — toda v naši deželi neverjetnosti mora biti vse narobe in najnaravniši principi se tu postavljajo na glavo. Ne deška ne dekliška vadnica nista vrejeni tako, da bi odgovarjali svojemu namenu, marveč tako da vstrezati germanizatoričnim naklepom sistema, ki kaže že od nekdaj prebivalstvu naše dežele le konjsko kopito.

C. kr. deška vadnica je bila desetletja le za to tukaj, da je pripravljala dečke za nemške srednje šole. V deželi, kjer nemščina ni deželni jezik, imamo še vedno nemško gimnazijo in realko. In ker so ljudske šole — ne po zaslugi c. kr. vlade! — tako vrejene, da odgovarjajo potrebam prebivalstva in neoporečnim temeljnim zahtevam pedagogike, ne prihajajo otroci z dežele tako oboroženi z znanjem nemškega jezika, da bi mogli prestati strogi vsprejemni izpit za prvi razred nemških srednjih šol, — zato je vadnica služila v glavnem le ubijanju nemščine v nježne otroške duše.

Toda c. kr. deška vadnica je razdeljena v dve samostojni vadnici, eno za slovenske, drugo za italijanske dečke. Z nemščino se pričenja sicer že v prvem razredu, ali bolj polagoma se prihaja do skoro izključno nemškega pouka v 4. razredu.

Neprestane zahteve po srednjih šolah v obeh deželnih jezikih je izpolnila c. kr. vlada — čujmo! — s c. kr. pripravljalnico za srednje šole. Ako naj torej ta šola pripravlja dečke za vstop v srednje šole, vprašamo: čemu pa je deška vadnica ostala še vedno v najgorostasnejšem nasprotju s svojim namenom — vzorne šole, vadnice za bodoče učitelice?! Ostala je stara grešnica proti svojemu namenu, proti pedagogičnim načelom, proti ljudstvu, kateremu ima služiti!

Še slabše so razmere na c. kr. dekliški vadnici. Ta ni ločena, kakor deška, v slovenski in italijanski del, marveč deklice obeh narodnostij so združene v isti sobi, pod isto učiteljico, ki poučuje zamenjevaje s posrednim in neposrednim poukom, toda z glavnim ozirom na nemški jezik, katerega se morajo naučiti deklice že v dveh letih toliko, da nadaljujejo v tretjem s čisto nemškim učnim jezikom. Deklice, ki so končale to vadnico in hočejo prestopiti v I. tečaj učiteljišča, — imajo težave s svojim materinim jezikom, ker tu je zopet slovenščina ali italijanščina učni jezik. Torej v primeri z deško vadnico pravcati — narobe svet!

Ker je torej dekliška vadnica pravzaprav nemška šola, kjer se n. pr. vse realije poučujejo v tem nedeželnem jeziku, je s tem nestvorom „vzorne šole“ učiteljskim kandidatinjam vzeta prilika, da bi se mogle po edino zdravih pedagoških načelih, ki se jim razlagajo v tečajih, vaditi za svoj bodoči poklic.

Z ozirom na dejstvo, da nemščina ni deželni jezik, dalje na to, da se na c. kr. učiteljišču v Gorici vzgajajo učiteljice le za slovenske, hrvatske in italijanske šole, in končno na to, da takega sramotnega ravnanja c. kr. vlade ne moremo in nočemo dalje prenašati, — vprašamo ponovno in z vso resnobnostjo Vašo vzvišenost, kot odgovornega ministra za uk in bogočastje:

1. Ali smatra visoka c. kr. vlada deško in dekliško vadnico v Gorici za „vzorno šolo“ učiteljskim kandidatinjam, ki naj se tu vadijo in pripravljajo za svoj poklic, ali jo smatra le za „Trichterschule der deutschen Sprache“, ki naj kaže bodočim učiteljicam, kakošna ne sme biti dobra šola?

2. Ako je prvo resnično, ali hoče visoka c. kr. vlada oziroma ministerstvo za uk in bogočastje že za prihodnje šolsko leto vrediti obe vadnici tako, da bosta služili svojemu namenu, kakor zahtevajo pedagoška načela, potrebe našega ljudstva in zdrava pamet?

V Gorici, dne 12. oktobra 1904.

Al. Štrekelj, Dr. Tuma, Jakončič.

Deželni zbor.

VII. seja dné 15. oktobra t. l.

Seja se otvori ob 5¼ pop. Ko prečita tajnik došle peticije, se naznanijo Faiduttijeva interpelacija gledé srednjih šol z narodnim učnim jezikom, in predlog dr. Tume gledé ustanovitve srednjih šol v Gorici s slovenskim in laškim kot učnim jezikom. Predlaga nujnost. Predlog ima samo namen, da se nujno opozori vlado na skupno željo prebivalstva. Tudi od laške strani je bil stavljen enak predlog. Omenja med drugim, da se importira tuje učitelje, ki ne poznajo jezikov dežele, dijake se muči, nemščine se že nauči naša nadarjena mladina. Princip na sebi jako zdrav, naj se izvaja. Deželni tajnik prečita predlog, ki se sprejme soglasno.

Dnevni red. Lapanja utemelji svoj predlog gledé ustanovitve mlekarske šole v Cerknem, rekoč, da je ustanovitev nujno potrebna in Cerkno primeren kraj. Predlaga, naj se da 4000 K na razpolago dež. odboru v to svrho, upa, da se ne porabi niti ta svota. Zahteva tudi podporo vlade. Predlaga, naj gre predlog v kmetijski odsek. Sprejeto.

Predlog za resolucijo gledé nujnih brambnih del proti nevarnostim Soče in Torre meri na to, da naj se poskrbi za leto 1905. v državnem proračunu potrebna svota, in naroča se hidravličnemu uradu v Gradišču, naj se peča z vso hitrostjo z načrti o uravnavi Soče in Torre. Poročevalec Marani. Lapanja pravi, da pozdravlja ta predlog z veseljem, ali imenuje se le spodnji del Soče, potreba pa je regulacije še bolj v gorenjem, zlasti pa je potrebna regulacija Nediže, ki dela škodo zlasti krejski občini. Naj se raztegne predlog tudi na gorenji tok Soče in na Nedižo. Marani omenja na to, da se tiče predlog celega obsega Soče, nakar predlaga Lapanja dodatek, da naj se imenuje poleg Torre še Nediža. Sprejme se predlog dež. odbora z Lapanjevim dodatkom.

Tretja točka je bila resolucija, s katero se ima pozvati vlada, da preskrbi iz tozadevnega državnega zaloga pomoč ljudstvu v okrajih, poškodovanih vsled toče in suše. Deželni odbor naj se obrne do vlade s spomenico, v kateri je popisana škoda, nastala v posameznih okrajih naše dežele vsled toče in suše, od vlade naj se izprosi pomoč z obziri pri davku, z brezobrestnimi posojili, z razdajo semena. Se sprejme soglasno.

Ustanovitev deželnega kmetijskega urada. Poročevalec Marani. Ko prečita Marani svoje poročilo, priporoča Jakončič, naj gre ta reč v kmetijski odsek. Verzegnassi je proti temu, češ, da je že vse jasno in podprto z argumenti, da se lahko kar sedaj razpravlja o predmetu in sprejme. Dr. Gregorčič pravi, da je mogoče, da je poročilo deželnega odbora jasno, ali poslancem to ne zadostuje, treba je pretresti načrt, potem še le izpregovoriti končno besedo. Se pridružuje predlogu za kmetijski odsek. Dr. Tuma pravi, da je presenečen, kako se pride kar nakrat s takim predlogom na dan. Stvar je nova. Poslancev se ne obvešča o tako važnih predlogih prav radi tega ne, ker so važni. Če se je tudi deželni odbor bavil s tem, se je bavil tudi s preustrojem kmetijske šole. Ker je predlog važen, ga treba pregledati. Oblika predloga sicer nedolžna, ali je nevaren. Boji se nepotrebne kuratele. Stvar je zvezana tudi s troški, nastaviti se ima uradnike, predstojnika v 8. razredu. Za našo majhno deželo zadostuje dovolj kmetijsko društvo, ako bi se pametno obnašalo. Kmetijski urad bi imel le tisto delo, kakor kmetijsko društvo. Ne le objektivni moment, ampak drugi so tu vmes, dokler se stvar ne dožene v odseku, je proti temu, da bi se sprejela. Predsedništvo se ni potrudilo dati tiskano poročilo, kakor za druge reči, ampak je napravilo presenečenje. Se pridružuje temu, da naj gre predlog v kmet. odsek. Slednjič se pridružita takemu pred-

— 16 —

Brez dogme.

Roman.

Spisal H. Sienkiewicz. Iz poljščine poslovenil Podravski.

(Dalje.)

Dne 11. rožnika.

Z Lukomskim sem se v poslednjem času jako spoprijaznil. Ni več proti meni tako molčeč in zaprt, kakor je bil nekdaj. Sinoči je celo prišel k meni: korakala sva tjekaj h gričem Karakalle; na to sem ga povabil na svoj dom, kjer je presedel blizu do polnoči. Imel sem ž njim razgovor, ki ga tu zapisujem, ker je napravil name velik utis. Lukomski se je nekoliko sramoval svojih občutkov pri umirajočem Galu, toda jaz sem začel nalašč govoriti o domovini, pa sem tako izvlekel iz njega vse, kar mu je ležalo na dnu srca, in potem, ko je postalo med nama nekoliko toplejše, sem dejal:

»Oprostite, gospod Josip, da vas vprašam, toda ene reči res ne razumem: evo, radi česa človek, kateri tako kakor vi, potrebuje imeti poleg sebe domače ljudi, si ne dobite tovarišice za življenje iz domovine? Tega domovinskega vtisa, kakoršnega vam da ona, ne da vam niti vaša delavnica, niti vaša pomočnika, da o Kruku in Kurti niti ne govorim.«

Lukomski se nasmeje in pokazavši mi prstan, reče:

»Jaz se pravi ženim. Čakamo samo, da mine žalovanje po očetu moje zaročnice. Črez dva meseca odidem k tem gospem.«

»V okolico Serpca?«

»Ne, oni bivata v Vilkoméru.«

»Kaj ste delali v Vilkoméru?«

»Spoznal sem ju slučajno v Rimu, na Corsu.«

»To je bil kaj srečen slučaj!«

»Najsrečnejši v mojem življenju.«

»Morda o pustu?«

»Kaj še! Neko jutro sem krenil na via Condotti; med tem vidim, kako dve gospe, jasni rumenolaski, očividno mati in hči, povprašujeta v slabi italijanščini po Kapitolu. Oni izgovarjata: »Capitolio«, »Capitole«, »Capitol« — in nihče ju ni mogel razumeti, a to radi tega jednostavnega vzroka, ker se izgovarja, kakor vam je znano: »Campidolio«. Spoznal sem, da sta Poljakinji, ker sem veščak v tej stroki. Močno sta se razveselili, ko sem ju ogovoril po poljski; pa tudi jaz sem bil vesel, in nisem njima le poti pokazal, marveč ju celo sam pospremil na zaželjeni prostor.«

»Vi ne verjamete, kako me zanima vaše pripovedovanje. Torej ste šli skupaj?«

»Šli smo skupaj, Potoma sem gledal; gospodična je kakor topol; čedne postave, lepa; ima majhno glavico, ušesa kakor za model, izrazita je in trepalnice ima naravnost zlate. Kaj podobnega se rodi samo pri nas, tukaj kaj takega ne zagledate, k večjemu v Benetkah, pa še ondi le redko. Jako mi je tudi ugajalo, da se je tako brigala za mater, katera je bila radi nedavne smrti svojega moža vsa potrta. Mislil sem si, da mora imeti pošteno srce. Teden dnij sem njima služil za »cicerona«, ali črez teden sem gospodično snubil.«

»Kako, črez teden?«

»Dà, ko sta se vračali v Florencijo.«

»V vsakem slučaju spadate, gospod, med ljudi, ki ne pomišljajo dolgo.«

»Ko bi se bilo to godilo v domovini, bi bilo trajalo bržkone dalje, toda tukaj, gospod, sem čutil v sebi voljo, poljubovati njene roke samo radi tega, ker je bila Poljakinja.

»Dà, toda zakonski stan, to je nekak prelom v življenju.«

»To je res. Toda kaj sem si mogel izmisliti boljšega v dveh ali treh tednih kakor v enem tednu? Priznavam, da sem imel nekatere dvome. Toda nekako zoperno mi je govoriti o tem... V naši rodbini se nahaja nekaka dedinska gluhota. Ded na stare dni ni nič slišal, oče je bil gluh že v svojem štiridesetem letu... Mogoče je res naprej živeti, toda vsekakor je to kaj težka napaka, zlasti za sosedne ljudi, ker gluhi so navadno nestrpljivi. Zato sem se boril z mislijo: ali je prilično vezati življenje take deklice s človekom, kateremu verjetno tudi grozi ta hiba, in s katerim bi bilo težavno živeti v družbi.«

Šele sedaj sem zapazil, da ima Lukomski v izrazu svojih očes, v gibanju glave, v načinu, kako posluša, kadar kdo govori ž njim, nekaj takega, kar imajo navadno gluhi ljudje. Slišal je doslej še dobro, toda očividno je neprestano opazoval, če mu morda ne oslabeva posluh.

Trudil sem se, ga pomiriti, on pa mi je rekel:

»Jaz sem si mislil tudi to isto. Ne splača se radi nevarščin — ki so samo mogoče — kvariti življenja

logu tudi Verzegnassi in Marani. Sprejet Jakončičev predlog.

Deželni prispevek za pogozdovanje gradežkih peščin in močvirij. Poročevalec Marani. Predlaga se svota 2500 K. Dr. Tuma omenja med drugim, da furlanska nižina potrebuje regulacije obrežja in izlivov. Vlada ima dolžnost to storiti. Izlivi morajo biti prosti, nikdo ne pazi, kako se voda odteka, napravljajo se jezi, pa ni nikogar, ki bi zabranjeval. Po eni strani se povdarja korist pogozdovanja, po drugi se trdi, da škoduje. Kjer voda prosto odteka in priteka, je kraj zdrav, kjer ne, je zasmrajeno, kjer se pogozduje, je gnusno ozračje, tam zbirališče za malarijo. Izreka se proti neodnašanju peska iz močvirja, kakor je predlagal Verzegnassi in za njim se pridružil Panigai. Sprejme se predlog deželnega odbora z dostavkom Verzegnassijevim, da se zabranjuje odnašanje peska in maha iz močvirij, in sicer pod globami.

Ustanovitev deželnega statističnega urada. Poročevalec Marani. Ko prečita svoje poročilo, predlaga Jakončič, naj se odda finančnemu odseku. Sprejeto.

Kmetijsko društvo v Prvačini prosi za ukrepe proti slani. Poročevalec Grča. Naloži se, to vprašanje podrobneje preštudirati ter potem predložiti poročilo, priporoča se tudi obrnitev na vlado.

Prispevek za hidrografično službo v deželi. Poročevalec Holzer. Odbije se zahteva vlade za prispevanje, ker tega ne dopuščajo deželne finance, izplača pa se že dovoljeni znesek 700 K.

Županstvo v Soči prosi podpore za napravo brvi čez Sočo. Se vrne v popolnitev. Poroč. Gregorčič.

Sprejet je bil na to **poziv na vlado, da prične takoj izvrševati zakon proti ponarejanju vina.** Ta poziv se naslanja na predlog posl. **Štreklja** ter je bil sprejet popolnoma v njegovem smislu, da naj se vporabijo pri izvrševanju tega zakona kmetijski potovalni učitelji, okrajni zdravniki in kemična preskuševališča. Oglasi se posl. Grča, ki pravi, da bodo s prihodnjim letom pobirali užitnino financi, ki tudi lahko poizvedujejo glede ponarejenih vin. Predlaga, naj se pristavi k omenjenim trem činiteljem še „in financi". Sprejeto.

Preko prošnje M. Žizmonda z Vogerskega za podporo se preide na dnevni red.

Dovoli se 600 K **podpore za kritje troškov za brv čez Sočo pri Volarjih,** kakor je prosilo županstvo v Tolminu.

Na to se sprejmejo razni računski sklepi zalogov za leto 1902. in 1903. ter razni proračuni zalogov za leto 1905.

Na to prečita Faidutti svojo interpelacijo gledé srednjih šol z narodnim učnim jezikom v naslovu in v vprašanjih.

Osma seja bo danes popoludne ob navadni uri.

Domače in razne novice.

Boj za srednje šole z deželnima kot učnima jezikoma. — Za Badenijeve dobe je bilo dalo naučno ministerstvo precizno obvezno izjavo, da kakor hitro se sporazumeta obe narodnosti v deželi o reorganizaciji srednjih šol v Gorici, vlada taki splošni želji ugodi. V tistih časih pa je bila med Lahi močna, odločujoča struja, ki je zahtevala, da srednje šole v **Gorici** morajo biti laške — za Slovence naj se postavijo **zunaj** Gorice. Umevno je samo po sebi, da smo se takim nazorom postavljali vedno v bran, se postavljamo in se bomo, ker stoji pribito, da je Gorica **naše** središče. — Vlada se je takrat nadejala, da do takega sporazumljenja med Lahi in Slovenci sploh ne pride, pa tudi sama ni zamudila nikake prilike, prilivati olja na ogenj, da bi prav gotovo ne prišlo do nikakega sporazumljenja, ker bi ne bilo v interesu nemštva in ne v smislu sistema po devizi: Divide et impera! Ali časi se spreminjajo. Prijetno je vplivala na nas lani vest, da sta se laška državna poslanca Antonelli in Verzegnassi potegnila pri ministru Hartlu za to, da naj se napravijo na obstoječem višjem gimnaziju v Gorici v spodnjih štirih razredih paralelke, v katerih se bo poučevalo v **deželnih** jezikih, v zgorenjih pa naj bo nemščina učni jezik. To smo beležili z zadovoljstvom, ker smo uvideli, da v merodajnih krogih so vendar opustili tisto neumno stališče, da v Gorico tičejo le laške srednje šole, slovenske pa ven. Kakor pa se vidi iz zadnje seje deželnega zbora, so se pojmi izbistrili. Zbornica je sprejela **soglasno** predlog dr. **Tume**, ki se glasi:

„Glede na znane žalostne razmere tukajšnjih srednjih šol, glede na ponovne resolucije in sklepe deželnega zbora v isti zadevi, glede na vedno rastoči pomen srednjih šol, katere je mogoče razviti do željne stopinje le, če se pouk vrši v materinem jeziku, podpisani predlagamo:

Visoki zbor skleni:

Pozivlje se visoka vlada, da ukrene nemudoma vse potrebno radi razdelitve tukajšnje c. kr. gimnazije in realke v dva vsporedna zavoda po enega s slovenskim in po enega z italijanskim učnim jezikom."

Predlog so podpisali vsi slovenski poslanci, in zbornica ga je sprejela soglasno. To je bil lep čin, po tej poti je le mogoče doseči v Gorici take šole, kakoršne v resnici potrebuje naša dežela.

Omenjamo le še, da z morebitno tako rešitvijo perečega srednješolskega vprašanja, da bi se začelo s paralelkami, na katerih bi se poučevalo morda le deloma v domačih jezikih, nikakor ne smemo biti zadovoljni, ker to bi ne bilo nič stalno vrednega, marveč bi se morali boriti le še naprej, da pridemo do takih srednjih šol, kakoršne v istini hočemo imeti. Zato je prav, da se ne udajo merodajni činitelji nikakemu mešetarstvu, marveč se prejme le take šole, za kakoršne se je potegnila naša zbornica!

O regulaciji Nediže je govoril deželni poslanec Lapanja v seji deželnega zbora v soboto. Prav je storil, da je predlagal, naj se uvrsti v predlog, o katerem je poročal dr. Marani, tudi Nedižo poleg Torre, tako da se ima izvesti tudi regulacija Nediže. (Glej poročilo o sobotni seji!) Ali tu se nam zdi umestno nekaj pripomniti. Po predlogu se naroča izdelati načrte za uravnavo Soče ter se baviti ž njimi z vso hitrostjo — hidravličnemu uradu v Gradišču. Ta urad pa je določen le za spodnji tek Soče. Torej ne obsega predlog celega teka Soče, in se je dr. Marani le lepo izvil, ko je trdil, da gre predlog na cel tek Soče. Mislimo, da se nič ne motimo, če to trdimo, pa če morda je tudi res obsežen cel tek v onem predlogu, hidravlični urad v Gradišču se bo pečal le z dolnjim tekom, ker je le za tega namenjen. Pristavek „in Nediže" so seveda sprejeli, ali g. Lapanja naj bo prepričan, da ostane le pri pristavku ter po tej poti ne pride do regulacije Nediže, ki bo še naprej delala škodo krejski občini. Saj so bili sprejeli leta 1901., ko je šlo za hidravlični urad, tudi dodatek, naj se ustanovi tudi za gorati del dežele hidravlični urad, kakor za Furlanijo. Sprejelo se je, ali izvršilo se je le to, kar so hoteli Lahi. Ustanovil se je v Gradišču hidravlični urad, za gorati del dežele so ga pa pozabili. Iz takratnega predloga se je izvršila le laška želja, in prav tako bo tudi sedaj. Regulirali bodo Sočo v nižini, tudi Torre, ali ljuba Nediža bo čakala. Izvrši se laška želja, Lapanjeva bo pa čakala in čakala — ker je naročena izvršitev hidravličnemu uradu v Gradišču, ki pa je, kakor že rečeno, namenjen le za spodnji del Soče ter nima nič opraviti z gorenjim, in tudi ne z Nedižo. Na slovenski strani bi bilo treba vsega drugačnega delovanja in nastopanja v tej stvari, ne pa le prikimavati Lahom! Tako ne „priregulirajo" nič!

Pred izpraševalno komisijo v Kopru pričnо prihodnji izpiti za učno usposobljenje dne 14. novembra t. l. Prošnje je uložiti vsaj do konca tega meseca.

Koncert v „Hotelu Central" bo v soboto, in sicer nastopi takozvani „**Udelkvartet**". Razni listi iz mest, kjer je nastopal ta kvartet, se izražajo prav laskavo o teh pevcih.

Izgnana iz Avstrije. — Zadnjič smo poročali, da je bila pred tukajšnjo sodnijo oproščena 21 letna Maria Sartorio iz Italije obtožbe po § 305. kaz. zak. Sedaj pa so to laško punico poslali domov v Italijo, ker se je izvedelo, da je živela v Rihembergu, kamor je prišla z nekim laškim delavcem, jako razuzdano. — Ko so bili aretirali to slaboglasno deklino, je „Corriere" jako ginljivo pisal o njej!

Razpis dražbe. — Razpisuje se dražba za zakup stavbenih del deželne norišnice pokneže grofovine Goriško-Gradiščanske. —

1. Vsaki ponudnik mora vložiti svojo pismeno ponudbo v zapečatenem zavitku na vložnik deželnega odbora do poldne dne 8. novembra 1904.

2. Vsaki ponudnik mora položiti pri deželni blagajni kakor provizorično varščino znesek 20.000 kron v gotovini, v državnih obveznicah Goriško-Gradiščanske kronovine ali v zastavnih pismih deželnega hipotečnega kreditnega zavoda, ter mora priložiti dotično pobotnico deželne blagajne svoji ponudbi.

3. Vsaki ponudbi je priložiti spričevalo kake javne oblasti v dokaz, da je ponudnik kvalificiran za izvrševanje sličnih del: če ne bi ponudnik imel takega spričevala, mora se zavezati s posebno listino, da vodstvo del, v slučaju, da se ista njemu oddajo, poveri tehnično kvalificirani osebi. V tem slučaju pa mora predložiti tudi pismeno izjavo, s katero dotična tehnično kvalificirana oseba prevzema to nalogo.

4. Ponudbe morajo biti sestavljene tako, da bodo v istih navedene enotne cene za vsa dela, označena v metričnem preračunu in v razkazu del, zapopadenih v tehničnem operatu. Pogojne ponudbe ali ponudbe za osebe, ki se še le naznanijo, se ne bodo upoštevale. S tem, da ponudnik vloži svojo ponudbo, prizna, da so mu popolnoma znani vsi pripomočki omenjeni pod točko 6. tega razpisa.

5. O vloženih ponudbah odločuje deželni odbor.

6. Zakupni pogoji, popis del, metrični preračun in razkaz, kakor tudi podrobni načrt del, ki se imajo izvršiti, so razpoloženi ob uradnih urah v uradih deželnega odbora, dokler ne steče rok za vlaganje ponudbe, navedene pod točko 1. Ob uradnih urah se dajajo v uradih deželnega odbora vsa pojasnila, ki bi jih kdo želel imeti.

7. Dela se bodo morala pričeti v osmih dneh po oddaji stavišča, ter dovršiti tekom 20 mesecev.

Deželni odbor v Gorici dné 20 oktobra 1904. — Deželni glavar: Pajer.

Po terno je šel v Gorico laški delavec G. Tomini iz Tridenta. Ko jo je mahal s Krasa proti Gorici, je pil vino, ali ker je novo vino močno, ga je omagalo, da je legel lepo na zemljo ter zaspal. Mislil je, da si ga lahko privošči, ker je imel, kakor je trdil pozneje, denar v žepu in pa terna ga je čakala v Gorici. Ali pil je na medvedovo kožo, kajti terne ni bilo, in vrhutega je moral premišljevati po poti do Gorice, ko se je prebudil, kam so izginile kronice iz žepa in srebrna ura, katerih ni bilo več. Pravi namreč, da ga je nekdo okradel na potu. — Če se le ni zlagal ta laški mož!

Aretirali so O. Božiča, brata Ivana in Josipa Božiča, ki sta zaprta v Trstu radi znane tatvine na škodo trgovcu Fabrisu. Sedaj je zaprtih sedem oseb radi te tatvine.

---

sebi in drugim. Saj tudi kolera razgraja časih po Italiji, nespametno pa bi vendar bilo, da se nijeden Lah ne bi ženil radi tega, ker bi utegnil umreti na koleri ter moral tako zapustiti ženo z otroci brez varstva. V ostalem sem storil, kar je bila moja dolžnost. Povedal sem najpoprej gospodični Vandi, da jo ljubim, da bi rad dal življenje, ko bi jo dobil, da me pa ovira to in to. In vedite, gospod, kaj mi je odgovorila? Rekla mi je to-le: Ako vam ne bom mogla povedati, da vas ljubim, hočem vam pa to pisati.« Pri tem ni nedostajalo niti solz, toda za uro pozneje smo se vsi smejali tem strahovom, jaz pa sem se nalašč delal gluhega, hoté jo prisiliti pisati besedo: »ljubim.«

Ta razgovor se mi je vtisnil v spomin. Sniatinski se pač moti, ko trdi, da pri nas imajo le osli še nekako voljo. Ta kipar je imel zares razloge do pomisleka, ali le teden dnij mu je zadoščeval za tako odločen sklep.

Mogoče, da nima samozavesti, razvite v taki stopinji kakor jaz, vsekakor pa je to pameten človek. Kaka vrla ženska mora biti bodoča soproga klesarjeva! — In kako mi ugaja njen odgovor! Ob enem čutim, da tudi Angelica pripada k tej vrsti žensk. Ko bi na primer oslepel, bi se zmenila Lavra le toliko za moje slepoto, za kolikor bi me mogla v tem slučaju obleči v nekakega feackega Demodoka, prepevajočega pesmi pri gostiji. Toda Angelica! — Ta bi me gotovo ne zapustila, dasi bi še ne bil njen mož. Kar roko bi si dal odsekati za to.

Moram samo priznati, da pri takem zagotovilu bi bilo celo teden dnij omahovanja preveč, toda jaz že omahujem celih pet mesecev; celo poslednje moje pismo do tete še ne obsega nič odločnega.

Tolažim pa se vendar z mislijo, da teta kot pametna in ljubeča me ženska, si domisli tega, za kar mi gre, ter mi pride po svojem načinu na pomoč. V mojem srcu se tudi ziblje nadeja, da bo Angelica v tem poslu tetina zaveznica. Obžalujem vsekakor, da se v svojem pismu nisem izrazil razločnejše. Časih se mi poraja volja, pisati drugo pismo, toda še se premagujem. Treba je počakati odgovora na prvo. Srečni so pač te vrste ljudje, kakor Lukomski, ki takoj pričenjajo z deli.

Dné 15. rožnika.

Naj že imenujem ta občutek, ki ga gojim do Angelice, ljubezen, ali kako drugače, vendar vsikdar opažam veliko razliko med njim in vsemi temi, ki so mi spreletavali doslej preko srca. Mislim nanj od jutra do večera; on je zrasel nekako skupaj z mojo osebno zadevo, čutim se celo pred samim seboj odgovornega zanj. Tega nekdaj ni bilo nikdar. One nekdanje vezi so se zavezavale, trajale in razvezavale, pustivši mi večjo ali manjšo žalost, časih prijeten spomin, časih neokusen, toda nikdar niso požirale mojega notranjega bitja v tej meri. V takem praznem življenju, kakoršno živimo mi vsi, ki si ne stavimo nikakih visokih ciljev, se ne poslužujemo nikake ideje, a ob enem se nam ni treba truditi za vsakdanji kruh, ženska ne pride z odra; človek neprestano zre na njo, neprestano se vkvarja ž njo, ali se tudi neprestano privaja na njo, tako, da se ona končno prišteva h grehom vsakdanjega življenja. Mi, ki varamo ženske, začutimo tako malo grizenja vesti, da manj očitanj vesti doživi bržkone samo ona ženska, ki nas vara. Jaz pri vsej občutljivosti svoje narave pripadam glede vesti v tem obziru k onim, ki bodo pogubljeni. Pripetilo se je sicer, da sem si dejal časih: »Evo, bila bi lepa priložnost, da si iz tega napravim nekoliko patetičnih izgovorov, toda rajše sem mahnil z roko ter mislil o čem prijetnejšem. Ali sedaj temu ni tako. Časih imajo moje misli opraviti z nečem povsem drugim, ali nakrat pa čutim, da mi nekaj manjka; polaščuje se me nekak nemir, nekak strah, prav kakor bi bil nekaj zelo važnega spregledal, nekaj opustil storiti — in v tem trenutku zapazim, da se ta misel na Angelico vsili znovič me vseh ovinkov, da me prevzame vsega. To doibe v meni po dnevu in po noči, kakor kukec v mizici v Mickievičevi pesmi. Kadar pomignem z rameni ter si prizadevam pomanjšati, ali celo osmešiti ta utis, pa mi moj skepticizem in ironija ne služita dobro, ali bolje, služita samo dotlej, dokler trajata, ker takoj na to se vračam zopet v ono zakleto blodnjo. Splošno vzeto ni to nikaka grenkoba, niti očitanje vesti, marveč prej mučno pritrjevanje misli na en sam predmet in obenem taka vročinska in nemirna radovednost, češ, kaj bo dalje, kakor bi bilo od tega »dalje« odvisno vse moje življenje.

Ko bi bil toliko preten v analizovanju samega sebe, bi si rekel, da je to velik in nevsakdanji občutek, toda opažam, da v tem premišljevanju in nemiru mi gre še za nekaj povsem drugega, nego samo za to, da bi imel Angelico v bodočnosti. Resnica je, da je napravila name globok in močan vtis, vsekakor pa ima Sniatinski prav, ko trdi, da ko bi se bil zaljubil vanjo tako močno, kakor on v svojo ženo, pa bi si pred vsem drugim poželel imeti jo. Jaz pa, to je dognana stvar — si manj želim imeti jo, nego se bojim izgubiti jo. Morda ni vsakemu dano, spoznati to čudno in veliko razliko. Jaz pa sem vendar utrjen v prepričanju, da ko bi ne bilo Kromickega, ko bi mi ne grozila izguba Angelice, da ne bi čutil tega strahu, niti tega nemira. To tudi razmotava nekoliko moje zapletene niti; dokazuje mi namreč dovolj jasno, da ne ljubim toliko Angelice, kolikor čutim, da bi jo mogel ljubiti, in prav zato, za te namigljaje sreče, za to edino priliko: popolniti si s srečo življenja, zato mi je jako žal, ali še bolj se bojim one puščave, ki se odpre pred menoj, ako mi Angelica odbeži.

(Dalje pride.)

Nov zdravnik v Gorici. — Pred časom smo naznanili, da dobimo v Gorico novega zdravnika g. dr. Ernesta Dereani-ja, špecijalista za oči, uho, nos in grlo. — Gospod doktor je že dva tedna v Gorici v hisi št. 2. na Stolnem trgu. — Le z veseljem moramo pozdraviti vsakega zdravnika-špecijalista, ki ima toliko poguma, da se nastani v naši Gorici, toliko bolj pa novega zdravnika, ki je naše gore list. Dobro nam torej došel!

Deželna norišnica. — Kakor je iz druge notice razvidno, so razpisana dela za gradnjo deželne norišnice. Želeti je, da se oglasijo tudi slovenski ponudniki! — Z delom se začne meseca decembra letos, zgrajena mora biti tekom leta 1906.

Porotne obravnave. — Razpisane so obravnave proti Jakobini Stanonik, bivši poštni odpraviteljici v Renčah, radi poneverjenja, proti A. Piculinu iz Žage radi umora, poroti Ant. Cveku iz Lokavca radi poskušenega umora, proti G. Schubertu z Ogrskega radi tatvine. Razpisani sta tudi dve obravnavi radi razžaljenja časti.

Županom v Medani je bil izvoljen zopet v soboto v starašinstveni seji g. Anton Zuchiatti.

Med duhovskimi spremembami čitamo, da je dobro poznati kaplan Ciril Vuga premeščen iz Kobarida v Bate, kjer bo samostojen kurat. Ž njim odide iz Kobarida in okolice marsikak prepir in nemir. Mož se je dosti nepotrebno izpostavljal ter dražil in hujskal, tako, da dobrega spomina ne zapusti v Kobaridu, izvzemši morda pri kakem podrepniku, za katerega je plačeval pijačo. Kobaridci sa ga otresejo, ali pride bližje Gorici. Pred časom že smo povedali, da si želi Ciril v bližino Gorice, ali takrat je bil razglasil v farovškem listu, da to ni res, toda sedaj pride vendar le blizu mesta. Mi nismo lagali! Omenili smo takrat tudi, da se ga boji neki duhovnik v goriški okolici, češ, sedaj bo rogovilil pa tu okoli, kakor je po Kobaridskem! Strah njegov je bil opravičen, ker Ciril je blizu! — Bovško pa je zapustil ali zapusti slavni Abram, ki ima tudi marsikaj na vesti, ker je rogovilil in delal zdražbo, da je bilo grdo. Sedaj je določen za dušno pašo na Cerkljanskem. Tudi na Bovškem se oddahnejo, ker se odstrani glavni vznemirjajoči element. — Na novih mestih se bosta menda vendar obnašala tako, kakor pritiče duhovniku, nagodla sta jih doslej že dosti!

Deželni zbor. — Na dnevnem redu današnje seje je utemeljevanje Jakončičevega predloga glede načrta za uravnavo Vrtojbice, predlog o ustanovitvi orožniške postaje v Dol-Otlici, potrditev imenovanja štirih deželnih uradnikov, razne prošnje, med njimi prošnja bovške občine za podporo za ureditvene namene itd.

Utonil je v ponedeljek v Volčjemgradu na Krasu 11 letni Al. Bunc, in sicer v občinski loki, ko je šel po vodo. Lokev je zelo nevarna. V kratkem času sta se vtopila dva, ta deček in neki prileten mož.

Z resnico na dan! — Včerajšnja „Gorica“ trdi zopet, da smo pisali lani neresnico glede imenovanja ravnatelja deželnega hipotečnega zavoda v deželnem odboru — ne pa da bi povedala, kaka je resnica glede slovenskih deželnih odbornikov in ne da bi povedala, kateri je tisti slovenski odbornik, ki se je odstranil iz seje pri izvrševanju imenovanja. Kdo je vendar ta, povejte ga, da ga bomo poznali, ter da bomo poznali zajedno drugega, ki ni storil svoje narodne dolžnosti. Odborniki so štiri, dva Slovenca, dva Laha. „Gorica“ pravi, da so bili navzoči trije, kdo torej je odšel, kdo ostal, kako se je izvršilo imenovanje? „Gorica“ trdi, da smo pisali mi neresnico, naj torej napiše ona resnico. Javnost jo pričakuje.

Profesor Berbuč je bil obljubil lani javno v „Gorici“ s svojim podpisom, da spregovori o tem imenovanju na merodajnem mestu. Če je bilo zabranjeno po opravilnlku debatirati pri odgovoru deželnega glavarja na znano vprašanje dr. Tume glede imenovanja ravnatelja dež. hipotečnega zavoda; je pa lahko prof. Berbuč apeliral na zbornico, da izzove debato! — Pred vsem pa odgovor na gorenja vprašanja, potem bomo govorili naprej o narodnih dolžnostih! Danes bo zopet prilika. G. profesor, na noge!

Znižanje cene sladkorja. — Društvo trgovcev z jestvinami je sklenilo znižati cene pri sladkorju za 4 vinarje. To znižanje velja od 17. t. m. naprej.

Tatovi v Tržiču. — Neznani tatovi so udrli ponoči v trgovino Colauttijevo ter pokradli tam 14 K, 3 lire, 2500 svalčic, 140 smodk, nekaj kolekov itd.

Zgorel je hlev in senik v Fari v Furlaniji na posestvu, ki je lastnina laškega Alojzijevišča v Gorici. Zgorelo je tudi nekaj sena in razno gospodarsko orodje. Škoda znaša okoli 3000 K, pa je krita z zavarovalnino.

Pretepel svojega rojaka. — Nikolaj Napoletano, prižigalec luči v Gorici, je doma iz Italije. Ta mož živi v sovraštvu z nekim Vitom Casselom, svojim rojakom. V nedeljo sta se srečala po noči ob 11½ v Stračicah. Napoletano je pogašal luči, ko ga je srečal Casselo. Začela sta se pričkati, in konec je bil ta, da je Napoletano pretepel s palico Cassela ter ga ranil nevarno na glavi. Potem je zbežal. Ko se je Casselo pobral s tal, je šel v bolnišnico k usmiljenim bratom, kjer so mu napravili 7 šivov. Napoletana so bili aretirali, po zaslišanju pa so ga pustili na svobodo; seveda ga postavijo pred sodnike. Sedaj je zopet zaprt.

Laški listi lažejo na najnesramnejši način o vojni med Rusi in Japonci. Pri njih zmagujejo vedno Japonci, vsak najmanjši vspeh Japoncev razkričujejo za veliko zmago, Rusi so pa vedno tepeni. Z debelimi črkami naznanjajo „vspehe“ Japoncev, o resničnih vspehih Rusov pa poročajo v skritih noticah z napisom „I russi respinti“. Tako lažnjivo časopisje pač ne zasluži take podpore od slovenske strani, kakoršno dejanski vživa!!

Izpred sodnije. — Pred sodniki je stal voznik Fr. Lovišček iz Krestenice pri Kanalu, obtožen, da je grozil podjetniku Lenassiju iz Solkana. Lenassi se je namreč pripeljal z avtomobilom za Loviščekovim vozom, v kateri sta bila vpredžena dva konja. Ker sta bila konja nemirna, je skočil Lovišček z voza h konjema ter prišel tako od pošte do bližnjega vodnjaka. Na to je prišel baje do njega Lenassijev uslužbenec ter sta se pričkala. Lovišček je potegnil svoj „fovč“ ter rekel hlapcu, naj prereže meh. Ovadba se je glasila tako, da je Lovišček s „fovčem“ grozil Lenassiju ter da je v Plaveh rekel, da se Lenassi ne bo več dolgo vozil z avtomobilom. Pri obravnavi pa so bili sodniki tega mnenja, po izpovedi njegovi in prič, da Loviščekovo žuganje ni bilo naperjeno proti Lenassiju ter so ga oprostili obtožbe.

Humoristična predstava bo drevi ob 8. v dvorani „Pri zlatem jelenu“. Dasta jo g. Meyer in Weber. Vstopnina 80 vin.

Tatvina v cerkvi. — V Crauglio v Furlaniji so pobrali neznani tatovi vse zlato s kipa Matere božje v cerkvi.

Ušel je iz občinskih zaporov v Gradišču ob Soči postopač Franc Noč s Kranjskega. Imeli so ga peljati v kraj, kamor je pristojen, ali to mu je tako malo ugajalo, da je poskusil ubežati, kar se mu je tudi posrečilo.

Jecljanje. — Opozarjamo čitatelje na oglas „Jecljanje“. Tečaj otvori gospa Alice Nagel, lastnica takega zavoda v Interlaken (Švica), ter je specijalistinja za zdraviti glas. Tečaj bo trajal kake 3 tedne. Vsi oni, ki so bolni na glasu, naj se prijavijo listu „Edinost“ v Trstu. Troški so mali.

Pri kroničnih katarjih v grlu in bronhijalnih je Rogaški „Styria-vrelec“
najboljša voda za grgranje. — Dobiva se v lekarnah in mirodilnicah.
Zaloga: **A. Jeretič — Gorica.**

Vojna med Rusi in Japonci.

O bitki.

Da se pozna tok velike bitke med Rusi in Japonci, podajemo tu važnejša poročila iz ruskega in japonskega vira.

General Kuropatkin je sporočil 14. t. m.: Od noči med 12. in 13. t. m. se vršé povsod srditi boji, Japonci so koncentrirali vevojne sile proti centrumu in desnemu ruskemu krilu. Prednje straže so se v svojih pozicijah dolgo držale, konečno so se pa umaknile na glavno postojanko. Rusi so odbili več napadov ter so prešli v ofenzivo, zlasti na levem krilu so zavzeli v boju z bajoneti neko vas, ki so jo dan pred izgubili. Brzojavka generala Kuropatkina 13. se glasi: Glasom poročil, ki so mi dospela do 1. ure popoludne, sta se dne 12. t. m. dva polka našega desnega krila, potem ko sta imela znatne izgube ter sta ostavila na bojišču svoje topništvo, morala umakniti. Poveljnik brigade je bil ranjen. Pozneje sta oba polka pod poveljstvom polkovnika Vanovskega vzela zopet nazaj vse topove, razun 16, ki so ostali v rokah sovražnika. Konečni vspeh bojev dne 12. t. m. na tem krilu je bil vzlic temu vsled nočnega napada Japoncev neugoden. Čete niso bile le primorane ostaviti svoje pozicije, ampak so zopet izgubile svoje topove ter so se umaknile na svoje določene pozicije ob reki Šakhe.

Poročila iz japonskega vira pravijo: Vse tri armade Japoncev so dosegle v bojih 13. t. m. splošne vspehe. Število vojakov, ki se nahajajo v boju, presega število, ki je bilo v bitki pri Liaojangu. Na več točkah je bil boj tako obupen, kakor še nikoli v sedanji vojni. Izgube so zelo velike. Napad sovražnika v okolici Pensiku je bil na vseh točkah odbit. Japonsko desno krilo in centrum sta pričela preganjati sovražnika. Japonske vojne čete so v hitrih marših dospele v Nanhnufun. Rusi, ki so se tam nahajali, so bili obkoljeni, dočim se je drugi ruski oddelek umaknil proti severu. Glasom poročil vojaških vjetnikov se nahaja Kuropatkin s tremi oddelki za rusko vojno silo, ki je nastavljena pred fronto armade. Desno krilo in centrum leve japonske armade sta se utaborila blizo Lanzetgusiena, potem ko sta pregnala Ruse iz njihovih pozicij. Rusi so v neredu bežali proti severu. Neki koloni na desnem krilu se je posrečilo pregnati sovražnika iz njegovih pozicij severno od Jendoniule. Sovražnik se je v neredu umaknil, Japonci ga sedaj preganjajo.

Leva armada pod generalom Oku je vzela 13. t. m. 25 topov. Sodi se, da vspehi drugih armad to število znatno pomnožijo. Rusi so Japonco dvakrat z vso silo napadli, toda bili so znatnimi izgubami odbiti. Japonski poveljniki občudujejo hrabrost ruskih čet. Desno krilo armadle generala Oku je zaplenilo štiri, levo pa 21 topov. Ko so naše čete sovražnika preganjale zapadno od Šilao, se je odposlalo pomožne čete in topničarske reserve blizo do Kututu. Oddelek Japoncev je pregnal sovražnika pri Hungkačinu. Dva proti napada na neko kolono srednje armade sta bila zelo silna. Rusi, ki so mnogo trpeli pred ognjem japonskega topništva, so bili ob velikih izgubah odbiti. Levo krilo leve kolone srednje armade je vjelo 150 Rusov.

Angležka poročila pravijo: Rusi so bili na vsej črti poraženi in 32 (?) kilometrov daleč potisnjeni. Japonci so zaplenili 70 topov. Vjetniki pripovedujejo, da je sam Kuropatkin vodil čete, ki so bile razstavljene ob glavni cesti, dočim je general Miščenko zapovedoval pri Penziku. Ena ruska pehotna brigada in en polk sta prekoračila reko Taitsiho, prišla sta pa v nevarni položaj ter sta se morala pred Japonci umakniti. Rusi so imeli mnogo granatnic. V vsem so Rusi 16-krat napadli prodirajoče Japonce. Japonci preganjajo z močnimi oddelki Ruse. Upa se, da se Ojami posreči obkoliti sovražnika. — „Standardu“ so sporočili iz Tokija: Iz do-

Sovražnika.

Ruski spisal A. Čehov. Poslovenil A. K.

Nekega temnega večera septembra meseca okoli desete ure je umrl za davico okrajnemu zdravniku Kirilovu njegov jedini sin, šestletni Andrej.

Ko se je zgrudila zdravnikova soproga pred posteljo umrlega otroka in je začela obupavati v veliki žalosti, je zapel glasno zvonec v predsobi.

Radi nalezljivosti davice so odstranili služinčad že zjutraj zgodaj iz hiše. Kirilov je šel odpirat vrata, kakoršen je bil, brez suknje, z razpetim telovnikom, ne da bi si bil obrisal mokri obraz in osušil od karbola sežgane roké. V predsobi je bilo temno, in na prišlecu se ni moglo razločiti drugega nego njegova srednjevelika postava, bel cachenez*) in njegov bledi obraz. Bil je tako bled, da se je zdelo, da postaja v predsobi radi tega obraza svetlejše.

„Ali je zdravnik doma?“ je vprašal prišlec naglo.

„Jaz sem doma,“ je odgovoril zdravnik. „Česa želite?“

„A, Vi ste? To me zeló veseli!“ je rekel tujec vesel in skušal v temi doseči zdravnikovo roko; dobivši jo, stisnil jo je z obema rokama.

„Jaz sem zeló... zeló vesel! Midva sva znana... Moje ime je Abogin... Imel sem čast, Vas videti v poletji pri Gnučevih. Zeló me veseli, da Vas dobim doma... Za Boga, ne odrecite mi prošnje, da bi šli takoj z menoj... Moja soproga je resno zbolela... Voz je pripravljen...“

Na prišlečevem glasu in kretanju se je poznalo, da je močno razburjen. Kakor človek, katerega je ostrašil požar ali stekel pes, je mogel komaj sopsti. Govoril je hitro, s tresočim se glasom in neka prava ljubeznjivost, otroška boječnost se je razodevala v njegovem govoru. Kakor vsi ostrašeni in osupli ljudje, je govoril v kratkih, pretrganih stavkih in besedičil marsikaj nepotrebnega.

„Bal sem se, da bi Vas ne dobil doma“, nadaljeval je on. Ko sem se peljal k Vam, sem si mučil dušo...

Oblecite se in peljeva se, za Boga... To se je takole zgodilo... Obiskali so me Papčinski, Aleksander Semjanovič, katerega seveda poznate... Razgovarjali smo se nekoliko... Nato smo pili čaj, nakrat zavpije moja soproga, pritisne roko na srce in pade na držaj stola. Nesli smo jo v posteljo in... Drgnil sem ji senci s salmijakovim špiritom in jo poškropil z vodo... Ona pa leži, kakor mrtva... Bojim se, da bi ne bil anevrizma...*)

...Pridite... Oče moje soproge je umrl za anevrizmom...“

Kirilov je poslušal in molčal, kakor da bi ne razumel ruski.

Ko je Abogin še jedenkrat imenoval Papčinskega in očeta svoje soproge, in še jedenkrat skušal doseči roko, je stresel zdravnik glavo in rekel, vsako besedo zategnjeno, a brez čuta, izgovarjaje: „Oprostite, jaz ne morem priti... Pred kakimi petimi minutami mi je... mi je umrl sin.“

„Ali je mogoče?“ je šepetal Abogin in stopil korak nazaj. „Moj Bog, ob kako zli uri sem prišel sem! To je zelo nesrečen dan... To je čudno! Káko naključje... in baš danes, kakor navlašč!“

Abogin je prijel za kljuko in premišljevaje pobesil glavo. Očividno je omahoval in ni vedel, kaj bi storil: ali naj bi odšel ali zdravnika še nadlegoval s prošnjami.

„Poslušajte,“ je rekel strastno in prijel Kirilova za rokav, „razumem popolnoma Vaš položaj! Sramujem se, Bog vé za to, da skušam ob takem času obračati Vašo pozornost náse... Toda kaj naj storim? Sami pomislite, na koga naj se pač obrnem? Saj ni razun Vas tu nobenega zdravnika. Za Boga, pridite! Ne prosim za se... jaz nisem bolan...

Molčala sta oba. Kirilov je obrnil Aboginu hrbet, stal nekoliko trenotkov in šel počasi iz predsobe v dvorano. Ako bi ga po tem sodili, kako negotovo in mehaniški je šel, s kako pozornostjo je popravil na ugasnjeni svetilnici senčilo in gledal v debelo knjigo, ki je ležala na mizi, bi mislili, da nima nikakih želja in namer, da ničesar ne misli in se gotovo tudi ne spominja, da je stal v predsobi tuj človek. Mrah in tihota v sobi sta očividno še povečala njegovo omotico.

Ko je šel iz sobe v svoj kabinet, je vzdigal desno nogo višje, nego potrebno, iskal z rokami po podbojih in v vsej njegovi postavi se je razodevalo tako strmenje, kakor da bi bil zašel v tuje stanovanje, ali bi se bil prvokrat upijanil in se strmé udal tem novim čutom. Na steno nad knjižnimi omarami je padal v kabinetu žarek luči. Skozi nekoliko odprta vrata, katera so vezala spalnico s kabinetom, so uhajali poleg težkega karbolnega in zračnega duha tudi svetilnični žarki... Zdravnik je sedel na stol pri mizi; opazoval je, kakor v sanjah, minuto dolgo svoje osvitljene knjige, potem se vzdignil in šel v spalnico.

Tu v spalnici je vladala smrtna tišina. Vsaka najmanjša stvarca je pričala o nedavnem viharju, o utrujenosti, in počivalo je torej vse. Luč na tabmetu *), obkoljena od kozarcev, skatljic in steklenic, kakor tudi svetilnica na omari so razsvetljevale jarko sobo. Na postelji blizu okna je ležal deček z odprtimi očmi in osuplim obrazom. Ni se ganil, zdelo se pa je, da njegove odprti oči od trenotka do trenotka temne in se udirajo v črepi-

*) Cachenez (-kašné) je ovraten robec proti mrazu.

*) anevrizma - bolno razširjenje srca.

*) Stol brez naslonjala.

brega vira se priobčuje, da se je Japoncem posrečilo odbiti tri ali štiri divizije pri Penziku. Drži se, da je možno, da se nahaja Kuropatkin na odrezanem ozemlju.

„Reuterjev biro“ je dne 12. t. m. sporočil o Kuropatkinovi armadi: Silen odločilni boj, izlasti ob železniški progi, je dosegel svoj vrhunec, ko so se Rusi po tridnevnih napadih pričeli previdno umikati. Boj na vsej fronti je zopet pričel z vso silo. Boj med topništvom je trajal ves dan. Ob 2. uri in 20 minut popoludne se je pričela ruska armada v popolnem redu umikati proti severu. Japonci so prekoračili Hunko. Črta, na kateri se obe armadi bojujete, se razteza od Pianhiutaja na zapadu do Huanilpu na vztoku.

Iz Tokija so na to sporočili: Bitka pri Jantaju se je završila s popolnim porazom ruske vojske. Glasom poročil iz fronte se je baje enemu delu japonske armade posrečilo odrezati sovražnika v smeri proti Penziku. Zgube Rusov od ponedeljka do četrtka znašajo baje 37.000 mož ranjenih in mrtvih?

Tudi iz Petrograda so javili, da je ruski napad ponesrečil. V sredo zvečer so se umaknili Rusi ob velikih izgubah do reke Šahhe. Sodilo se je tudi v Petrogradu, da je ponesrečil Kuropatkinov načrt.

Od vseh stranij pa se je končno dostavljalo, da silni boj traja dalje. Če traja dalje, potem pač je prezgodno govorjonje o splošni zmagi Japoncev!

Iz Mukdena poročajo, da so sedanji boji strašanski ter se niti primerjati ne dajo z onimi pri Liaojangu. Od vseh stranij prihajajo v Mukden ranjenci.

Da je bilo rusko desno krilo primorano dne 12. t. m. umakniti se proti severu, sledi iz tega, ker so napadli Japonci tiste pozicije z mnogo večjimi silami.

Kuropatkin poroča, da v noči na 16. t. m. se je Japoncem posrečilo prodreti ruski centrum, ali ruske čete so zopet zavzele vas Šakepu ter pregnale Japonce dva kilometra daleč. Slednjič se je posrečilo desnemu krilu obdržati svojo pozicijo. Mnogi polki niso že tri noči nič spali. Izgube Japoncev so velike. Dne 16. t. m. je pričel zopet boj, Rusi so napadli zopet Japonce deset milj južnozapadno od Mukdena. To je pač znamenje, da Rusi vendar niso tako strašno poraženi, kakor trdijo japonski viri, kajti ako bi bili premagani, bi se pač umikali ali bežali, ne pa napadali!

Iz Mukdena poročajo, da so zaplenili Rusi 16. t. m. 24 topov in 8 mitraljez. Boj traje dalje na vsej črti. V Mukdenu so se tresle šipe. Ta boj je hujši nego prejšnjega dne. Ruski napadi bodo trajali baje na celi fronti še par dnij, predno bo mogoče konštatirati izid bitke.

Port-Artur.

General Steselj je brzojavil iz Port Arturja 14. t. m.: Poskus Japoncev, da bi se na severu-vztočni strani približali trdnjavi, je bil odvrnjen. Japonci so potem zaseli Naznanilni hrib ob morskem obrežju, toda kmalu potem so jih pregnale krogle s trdnjave in tri baterije pehote. Dne 7. t. m. so postavili Japonci novo baterijo, da bi obstreljavali notranjo trdnjavo. Obstreljavanje je postajalo od dne do dne silneje. Japonci so dobili več batalijonov ojačenj. Razpoloženje čet je izvrstno.

Ugodne vesti.

General Saharov poroča o boju 16. t. m., da so Japonci napadli Ruse v centrumu pozicije na Gozdnem hribu. Rusi so se umaknili, potem pa ojačeni zopet zavzeli hrib ter zapodili Japonci v beg. Dalje so zaplenili v poznejšem boju Rusi 11 topov; vse čete so se borile hrabro. Boj topništva je trajal najdalje.

O boju 16. t. m. se je sporočilo, da je začela 20 milj južno od Mukdena splošna bitka med celo Kuropatkinovo armado in Japonci. Borba je ljuta. Stvar za Ruse stoji ugodno.

Koliko je padlo Rusov?

Japonski viri ne vedo skoro nič povedati o tem, koliko je padlo Japoncev v še trajajoči bitki, pač pa poročajo o velikih izgubah Rusov. Pravijo, da je padlo Rusov 30.000, še več 50.000, pa zopet da je 50 do 100.000 mož nesposobnih za vojno vsled ran ali da so padli. Ni torej natančnega števila o mrtvih in ranjenih, ker to je pač nemogoče sedaj, ali resnica je ta, da je padlo izredno dosti vojakov na obeh straneh, ker takega boja še ni bilo.

Rusi zmagovalci!

V zadnjih bojih 15. in 16. t. m., kakor poročajo iz Mukdena, so obdržali Rusi vse svoje pozicije ter pridobili še nov teren. Zvečer 16. t. m. so bili Japonci odbiti po hudem boju iz utrujenih pozicij južno od Kvančana, Rusi so jim vzeli več kanonov. V noči na ponedeljek so bili Japonci zopet odbiti z velikanskimi izgubami. Kanoni so pokali na nje neprenehoma tri četrti ure. Sodi se, da bitka še ni določena, marveč da bo trajala še. Rusi so si priborili po strašnem boju pozicijo na levem bregu Šahe. — General Nodzu je baje nevarno ranjen.

Zadnje vesti.

Iz Karbina poročajo o vspehih Rusov 16. in 17. t. m. Pregnali so Japonce iz 6 pozicij ter vzeli jim 24 topov. Boj traja dalje. Tudi Saharov poroča, da napadi Japoncev 16. in 17. so odbiti. — Ojama zahteva 70.000 mož na pomoč. — „Reuter“ poroča, da napad Rusov v noči na 18. t. m. na pozicije generalov Nodzu in Kuroki je bil brezuspešen.

Razgled po svetu.

Za nedeljski počitek v Trstu. — Tržaška obrtna in trgovska zbornica se je izrekla za popolni nedeljski počitek. Sklenilo se je poslati na namestništvo prošnjo, da se uredi ta reč s posebno naredbo.

V Trstu je umrl laški novinar Josip Caprin, ki je napisal tudi nekaj zgodovinskih del o Trstu in južnih pokrajinah. Laški listi ga proslavjajo v vznešenih besedah.

Angleška eskadra je priplula v soboto v Trst. Šteje 12 velikih oklopnic. Zapoveduje temu brodovju admiral sir Campton Domville. Pride pa še več drugih vojnih ladij, tako da jih bo skupno 57.

Kranjski deželni zbor je zaključen — in s tem je konec klerikalnega švindla. Klerikalci so delali obstrukcijo ves čas zasedanja s predlogi, ki so lepi sami na sebi, narodno barvani, ki pa v rokah rimskih hlapcev, katerim je narodnost paganstvo, izgubijo vse veljavo. V zadnji seji so se bili spravili na deželnega predsednika, češ, zakaj govori po večini le nemški. Stavljen je bil predlog, naj govori slovenski ter naj deželna vlada dopisuje z dež. odborom le nemški. Stvar sama na sebi je vsega odobravanja vredna, ali porabljena v obstrukcijske svrhe ni drugo nego humbug, kajti to stoji, da če bi sedel na stolici kranjskega deželnega predsedništva mož, ki bi bil brezpogojen klerikalec, bi se „katoliški“ poslanci prokleto malo brigali, v kakem jeziku govori. Velik haló so zagnali, ker so glasovali za predlog tudi slov. naprednjaki, češ, sedaj smo zedinjeni, in konec je barona Heina, proti kateremu so naredili demonstracijo ter kričali vanj ob kriku najete galerije: Abeug Hein! Gotovo se ne more nikdo ogrevati za Heina, ali klerikalci mu niso s tem podkopali tal, marveč mu jih le še utrdili, ker osrednja vlada vedno ščiti „preganjane“ politične uradnike.

Slov. naprednjaki so glasovali za predlog, ker so se postavili na stališče, da z glasovanjem proti nujnosti bi le podpirali obstrukcijo, ker ako pade nujnost kakega predloga, pa prifrči Šusteršič s samostojnim predlogom istega predmeta v zbornico, in tako gre obstrukcijska komedija naprej. Klerikalci so hoteli imeti poseben odsek za omenjeni predlog, ali napravili so v zbornici škandal, in odsek se ni izvolil, ker so to sami preprečili. Torej sam švindel. Pri političnih otročajih, ki mislijo, da je deželni zbor le nekako prepirališče, kakor se prepirajo klepetulje pri vodnjaku, seveda vživajo klerikalni brezvestni izkoriščevalci narodnih rečij oboževanje, miren razsojevalec mora imeti za nje le ogorčenje. — Vse posledice nedelovanja kranjskega deželnega zbora bo trpel le kmet, katerega bodo pa seveda farbali odslej, da bo grdo. Njim se godi dobro, oni ne potrebujejo podpor, ti ubogi, neumni kmet pa trpi za večjo čast božjo!

Dr. Šusteršič, ta velik katoliški junak, je bil pozvan na dvoboj od dež. poslanca grofa Barbota, ker ga je razžalil, rekoč mu smrkavec. Š. je namreč čul na hodniku govor B., ki je rekel „ein roher Kerl“ ter obrnil to nase. Šusteršič je odklonil dvoboj, češ, da kot katoličan se ne more dvobojevati. Glede satisfakcije v obče pa se je sklenilo od strani zastopnikov B., da je Š. ne more dati, ker l. 1901 ni reagiral v drž. zboru na razžaljenje, naperjeno nanj!

V istrskem deželnem zboru je bil sprejet z vsemi glasovi poziv na vlado, da razdeli učiteljišče v Kopru v hrvatsko-slovensko in v laško.

V Trebčah pri Trstu je bil nastal v ponedeljek v neki gostilni prepir med dvema pivcema. Jeden izmed njiju, baje z Vipavskega, je slednjič ranil drugega, ki se piše Anton Kralj, v nogo in v stegno. Slednja rana je težka. Prepeljali so ga v Trst v bolnišnico, „Vipavec“ je pa zbežal.

Na vseučilišču v Zagrebu imajo tudi stolico za madjarski jezik. Predava cistercijanski pater Greksa. Slušateljev ta pater nima, marveč le slušatelja, ker se je vpisal en sam, da ga bo poslušal.

Železen hrib. — V Meksiki v državi Durango je hrib, ki je visok 600 do 700 metrov; sestavljen je skoro le iz samega železa. Vznožja je kilometer in pol. Meksikanska vlada je prodala ta hrib nekaterim newjorškim kapitalistom, ki ga razkopavajo. Iz materijala dobivajo 87 po sto čistega železa.

Najširše deblo na svetu je v Kaliforniji. V objemu meri 38 m, primer znaša 15·80 m; pripada vrsti borovcev. Naravoslovci mu pravijo „welingtonia gigantea“. Take dimenzije doseže le v Kaliforniji, dasi raste tudi drugodi.

Saksonski kralj Jurij je umrl dne 15. t. m. Rojen je bil leta 1832. Leta 1866. se je bojeval na strani Avstriji proti Prusiji kot brigadir, v prusko-francoski vojni pa se je bojeval že kot pruski častnik. Na prestol je prišel star 70 let v letu 1902. Najmlajši sin se mu je ubil pri neki vožnji, sinaha Lujiza mu je ušla z Gironom, sin Makso pa je vstopil v jezuitski red. Vse to je kralja močno pretreslo.

V Dubrovniku je umrl urednik „Dubrovnika“, bivši profesor Ante Fabris. Profesuro je odložil prostovoljno ter se posvetil politiki in časnikarstvu. Zavzemal se je ognjevito za slogo med Srbi in Hrvati. Na lanskem časnikarskem shodu je kot podpredsednik tudi govoril o tem predmetu.

Velika nesreča bi se bila kmalu pripetila v soboto med postojama Podnart in Sv. Jošt blizu Kranja na Gorenjskem. Strojevodja je zapazil v zadnjih trenotkih na ovinku, da je železniška proga zasuta, padlo je bilo namreč proti jutru kakih 25 m hriba na tir. Vsled teme v jutro je bilo težko videti kaj poprej, zato je mogel strojevodja vlak vstaviti šele tik pred nasipom. Trenutek kasneje, in vlak bi bil padel v — Savo, ki teče poleg proge. Vsled močnega sunka pri vstavljanju vlaka je več oseb poškodovanih, vlakovodja Legat je skočil z voza na škarpo ter se močno poškodoval.

Društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov „Sava“ na Dunaju priredi I. redni občni zbor 19. t. m. v restavraciji „Zum Mattaloni“. — Svobodomiselni slovanski gostje dobro došli!

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju. — Štirinajsto in petnajsto letno poročilo podpornega društva za slovenske visokošolce na

---

njo. Roke na dečkovem truplu držeč in obraz v odejo zakrit je klečala mati pred posteljo. Kakor deček se tudi ona ni ganila, toda koliko več življenja so kazali gibi njenega telesa in njenih rok! Pred posteljo se je vrgla z vsem svojim bitjem, z močjó in strastjó, kakor da bi se bala premeniti mirno in pripravno mesto, katero je končno našla za svoje trudno telo. Odeja, pomiznice, umivalniki, luže po tleh, semintja raztreseni čepiči in žlice, bela steklenica z apneno vodo, celo zaduhli in težki zrak, — vse je bilo mrtvo in je na videz počivalo.

Zdravnik je postal pri svoji soprogi, vtaknil roke v žep, glavo poresnil in zrl na sina. Zdravnikov obraz je razodeval brezbrižnost; le na kapljicah, ki so se svetile na njegovi bradi, si mogel spoznati, da je pred kratkim jokal.

Onega nepopisnega strahu, kateri imamo, ako govorimo o smrti, ni bilo v tej spalnici. To otrpnjenje, ki se je razodevalo v materinem vedenju in zdravnikovem brezbrižnem izrazu obraza, je bilo nekam prikupljivo, ganjivo. To otrpnjenje je kazalo tudi ono komaj umevno lepoto človeške boli, katera se ne da tako lehko umeti in popisati, in katero more le godba izraziti. Ta lepota je bila tudi v otožnem molku; Kirilov in njegova soproga sta molčala, jokala nista, spoznala sta razun boli radi zgube tudi elegični svoj položaj: kakor je izginila nekdaj njiju mladost, tako je izginilo za večno njiju pravo do otrok! Zdravnik steje sedaj 44 let, siv je že in podoben staremu možu; njegova usahla in bolna gospa ima 35 let. Andrej ni bil samo njiju jedini, ampak tudi zadnji otrok. Prav nasprotno od svoje soproge je moral zdravnik gibati pri dušnih bolečinah. Ko je kakih pet minut stal poleg svoje soproge, je šel, desno nogo visoko vzdigaje, iz spalnice v malo čumnato, ki je bila komaj še jedenkrat tolika, kakor veliki, široki naslonjač v nji; od tu je šel v kuhijo. Korakal je mimo peči in kuharične postelje, pripognil se in stopil skozi nizka vrata v predsobo. Tu je zagledal zopet belo ovratnico in bledi obraz.

„Vendar jedenkrat,“ je rekel Abogin, vzdihnil in prijel za kljuko. „Prosim, peljiva se sedaj!“

Zdravnik se je stresel, pogledal ga in spomnil se nanj...

„Čujte vendar, saj sem Vam že povedal, da mi je nemogoče iti z Vami!“ je rekel živahno. „To je vendar čudno!“

„Gospod zdravnik, nisem štor, razumem popolnoma Vaš položaj... razumem Vašo voljo!“ je rekel Abogin s prosečim glasom in položil roko na ovratnico. „Saj vendar ne prosim za sebe... Meni umira soproga! Ako bi bili slišali ta klic, videli to obličje, uklonili bi se moji nameri, moji volji! Moj Bog! mislil sem, da ste se šli napravit! Zdravnik, čas je drag! Peljiva se, prosim Vas!“

„Nemogoče mi je, peljati se z Vami,“ je rekel Kirilov zategnjeno in odšel v sobo.

Abogin mu je sledil ter ga prijel za rokav. „Težko bol morate prenašati, razumem, vendar jaz ne zahtevam od Vas, da bi ozdravili zobobol ali pokazali se strokovnjaka, ampak da bi rešili človeško življenje!“ je nadaljeval, kakor berač, svojo prošnjo. „Življenje je treba ceniti višje, nego vse osobne boli. Sedaj Vas prosim, da se pokažete srčnega junaka! V imenu ljubezni do bljižnika!“

„Ljubezen do bljižnika ima, kakor vsaka stvar, dve strani!“ je rekel Kirilov razdražen. „V imenu ravno iste ljubezni o bljižnika Vas prosim, da me pustite tukaj v miru. In za Boga, kako čudno je vendar to! Komaj še stojim, Vi me pa strašite z ljubeznijo do bljižnika! V tem trenotku nisem ničesar zmožen... Za nobeno ceno se ne peljem in kako tudi! Ali naj pustim svojo soprogo samo?! Ne, ne...“

Kirilov je odmajeval z roko in stopil korak nazaj.

„In... in ne prosite!“ je govoril ustrašen dalje. „Prosim, oprostite... Po trinajstem zvezku postav sem zavezan peljati se z Vami, in Vi imate pravico mene za vrat prijeti ter s seboj vleči... Prosim, vlecite me, vendar... jaz nisem sposoben... Niti govoriti ne morem... Oprostite...“

„Nikakor ni pravično, zdravnik, da s takim glasom govorite z menoj!“ je rekel Abogin in prijel zdravnika za rokav. „O trinajstem zvezku ne moremo tukaj govoriti! Da bi Vas silil, nimam pravice. Hočete priti, tedaj pridite, ako nočete, potem je to Vaša stvar, z Vašo voljo pa nimam ničesar opraviti, obračam se le na Vaše sočutje. Mlada žena umira! Vi ste rekli, da je baš umrl Vaš sin, kdo pač naj bi bolje razumel moj strah, nego Vi?!

Aboginov glas se je tresel vsled vznemirjenosti; ta tresoči se glas pa je bil zgovornejši nego besede. Abogin je bil odkritosrčen, vendar je bilo čudno, da je vse, karkoli je govoril, bilo nekam nenaravno in mrzlo. Njegovi stavki so bili okrašeni z neprimernimi cveticami, in zdelo se je, da žalijo celo zrak v zdravnikovem stanovanju, kakor tudi umirajočo, mlado ženo. To je čutil sam in trudil se, ker se je bal, da bi ne bil nerazumljiv, z vsemi močmi, da bi bil njegov glas mehek in nežen, da bi, ako ne z besedami, vplival vsaj z ljubeznivostjo glasu. — Še tako lepe in jedrnate fraze uplivajo v obče le na osebe v brezbrižnem stanju in zelo redkokrat zadovoljujejo one, ki so srečni ali nesrečni; prav radi tega je češče najboljši izraz sreče ali nesreče posebno le molčanje; zaljubljenci se najbolje razumevajo, kadar molčé. Prepričevalno in strastno govorjena nagrobnica gane le one, kojih se

Dunaju za šolski leti 1901/02 in 1902/03. Odbor tega društva poroča o društvenem delovanju v 14. in 15. letu, to je za dve leti obenem. Obe leti je posloval isti odbor. Težaven je bil posel odbora, iz velikega števila prosilcev izbrati najbolj potrebne in najbolj vredne, ker za podpiranje vseh, ki so podpore vredni in potrebni, mu žal ne dostaja sredstev. Akademični društvi „Slovenija“ in „Danica“ sta pri razdeljevanju podpor posredovali. Tudi najmlajše akad. društvo „Sava“ podpira odbor pri razdeljevanju podpor. Poročilo priporoča, naj bi dijaki sami uvedli mej seboj strogo postopanje v prid svojim najbolj potrebnim tovarišem. V poročilu objavljene številke kažejo, da število prosilcev vedno narašča. Društvo šteje 59 ustanovnikov. Najmlajši ustanovnik je g. dr. Jos. Weingerl, primarij na Dunaju, s svoto 100 K. Društvo je v imenovanih dveh letih prejelo iz posameznih mest in trgov sledeče svote: Iz Ptuja 3850 K, iz Ljubljane 581 K, iz Maribora, 478 K, iz Celja 349 K, Gorice 347 K, Novega mesta 118 K, Konjic 107 K, Starega trga pri Ložu 104 K, Krškega 100 K, Brežic 95 K, Slov. Bistrice 95 K, Vrhnike 85 K, Kranja 74 K, Gradca 71 K, Šmarja pri Jelšah 70 K, Ormoža 62 K, Vranskega 50 K, Ribnice 48 K, Idrije 28 K, Železnikov 22 K, Kozjega 20 K in koliko je posameznih rodoljubov v drugih slovenskih krajih, ki so z večjimi ali manjimi darili pokazali, da imajo srce za revne dijake na dunajskih visokih šolah. V teh številkah se kaže najplemenitejše tekmovanje olajšati usodo mladih slovenskih trpinov v mrzli tujini. Dohodkov je imelo društvo v šolskem letu 1901/02 vsega K 4341·67, od katerih pripada K 60·— osnovni glavnici, ki je narasla na K 17.072·94; v šolskem letu 1902/03 pa je bilo vseh dohodkov K 5564·49, od katerih pripada K 220·— osnovni glavnici, ki je narasla na K 17.292·35. Stroškov (podpore, pristojbine in upravni stroški) je bilo l. 1901/02 kron 4581·61, v šolskem letu 1902/03 pa kron 5569·—. Podpore je delil odbor v gotovini od oktobra do julija vsak mesec. Razen tega so se v slučajih izkazane posebne potrebnosti dovoljevale tudi izvanredne podpore. L. 1901/02 je bilo 296 vloženih prošenj, od teh se je ugodno rešilo 434; l. 1902/03 je bilo 477 vloženih, 426 ugodno rešenih prošenj. Po študijah je bilo med podpiranci l. 1901/02: juristov 30, filozofov 31, medicincev 3, tehnikov 1, agronomov 2, učencev akademije upodabljajočih umetnosti 5, tehnolog 1, skupaj 75 podpirancev, v š. l. 1902/03 je bilo med podpiranci: 28 juristov, 30 filozofov, 2 medicinca, 2 tehnika, 3 agronomi, 1 učenec upodabljajočih umetnosti, 1 vinopomolog, 1 učenec višje obrtne šole. Po domovinstvu je bilo med podpiranci l. 1901/02: 41 Kranjcev, 23 Štajercev, 9 Primorcev, 2 Korošca; v šolskem letu 1902/03 pa je bilo: 41 Kranjcev, 17 Štajercev, 7 Primorcev, 3 Korošci. V petnajstih letih je društvo razdelilo: 42.047·42 K. Podatki v poročilu dokazujejo veliko važnost in potrebo podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju. Zato se ga naj vsi njegovi dobrotniki spominjajo tudi v prihodnje; treba je, da društvo pridobi še novih dobrotnikov, zlasti onih, ki so od društva prejemali podpore ter so sedaj v dobrem gmotnem položaju. Darila sprejema I. društveni tajnik g. dr. Klement Seshun, dvorni in sodni odvetnik na Dunaju, I. Siegerstrasse 7.

Brezdelje na Angleškem. — V Manchestru na Angleškem vlada velika beda. Mestni svet je zahteval državne pomoči, ker ne more prehraniti 10.000 brezposelnih delavcev in podpirati 40 do 50 tisoč oseb, ki žive v skrajni revščini. V Londonu je pa sedaj brez posla 500.000 delavcev. Velika podjetja pa še vedno odpuščajo delavce zaradi krize na Angleškem.

Praznik sv. Cirila in Metoda v Ameriki. — Na prvem vseslovanskem in novinarskem sestanku, ki se je nedavno vršil v New-Yorku, je bilo sklenjeno, da se bo vršil bodoči sestanek v Chicagu na praznik Sv. Cirila in Metoda 1905., kateri dan je bil ob ednem proglašen za praznik vseh ameriških Slovanov.

Papirnata obleka. — Neka bistroumna glava se bavi sedaj z vprašanjem, kako bi ljudi priučila na nošnjo suknje iz papirja. Zakaj pa ne? V velikih mestih na Japonskem stane vrhna obleka, narejena iz papirja, komaj 80 stotink. Tako obleko nosijo večinoma kuli (delavci), ki delajo na planem. Čeravno so ti ljudje vedno izpostavljeni vsakemu vremenu, ne odložé nikdar svoje papirnate z oljem namočene obleke. Vzlic temu, da je ta obleko zelo po ceni, traja taka vrhna suknja lahko eno leto in še več.

Japonske kaznilnice. — Neki angleški časnikar opisuje zelo zanimivo svoj obisk v japonski kaznilnici. Tujec bi mislil, da je prišel v kako veselo industrijsko podjetje. Dvorišče je posuto s finim peskom, z gredicami pestrih cvetlic, vmes pa so klopi. V velikih, svetlih in zračnih delavnicah je življenje liki v panju, vse križem poje, se smeje in šali, tudi pazniki. Hrana je mnogo boljša, kakor jo imajo doma srednji stanovi. Najhujša kazen je brezdelnost. Mladi nepoboljšljivci se obsodijo v tako kazen, da morajo cele dneve v dolgih vrstah na dvorišču sedeti ter se strogo nanje pazi, da se kdo ne gane ali si s čimerkoli preganja čas. Telesno in duševno mrtvilo je za mladega kaznjenca najhujša kazen.

„Akademija“.

V julijevi številki „Naših zapiskov“ je priobčil Anton Dermota dodatek k svojemu prevodu članka profesorja Drtine „Vseučiliška ljudska predavanja“ ter je pozneje ta članek z dodatkom vred izdal v posebni brošuri. V tem dodatku se bavi z vprašanjem slovenskega vseučilišča ter povdarja, da prvi predpogoj za osnutek in trajni in častni obstoj vseučilišča na Slovenskem niso gmotna sredstva, ampak duševni fond. Ljudje in znanstvena literatura sta prva in poglavitna činitelja pri rešitvi našega vseučiliškega vprašanja. Imamo duševno moč v sebi, katera si izsili, če se razvije in dozori, priznanje tudi drugod in katera bi tudi edina mogla pripraviti merodajne strani do tega, da se nam da vseučilišče. Treba je torej razkriti doslej zanemarjeno duševno sposobnost in jo vsestranski izpolniti; s tem si vstvarimo pogoje za znanstveno literaturo, vzgojimo si ljudi, ki bodo vživali to literaturo. S tem bomo imeli podlago za svojo zahtevo po vseučilišču na Slovenskem. Ako nimamo danes svojega vseučilišča, začnimo pa pripravljalno delo za isto za sedaj z ljudskim vseučiliščem, in poleg drugih sredstev uporabimo v to poljudno-znanstvena predavanja.

S to mislijo so se pričeli baviti nekateri mlajši inteligenti v Ljubljani, in dne 7. svečana t. l. se je vršilo za poskus prvo predavanje v Logatcu, kateremu je sledilo še 17 predavanj v Logatcu, Dražgošah, Selcah, Zagorju na Notranjskem, Velesovem na Gorenjskem in Zagorju ob Savi. Udeležba je znašala povprečno 65·5. Ker se je poskus jako posrečil, se je prešlo k snovanju društva „Akademije“, katero naj organizuje slovensko ljudsko vseučilišče. Sobotna številka „Slovenskega Naroda“ objavlja vabilo k prvemu občnemu zboru tega novo zasnovanega društva na dan 26. t. m. Ta poziv, ki podaja ob enem nekak program društva, pravi med drugim: „Stopimo med narod, začnimo zanj delati, učimo ga, saj s tem učimo sami sebe, bistrimo mu po predsodkih in političnih strankah skaljene pojme, bogatimo ga z novim, slecimo mu starokopitne nazore, nadomestimo mu jih z resničnejšimi, vcepimo mu nevtešljivo hrepenenje po resnici, katero so mu toliko časa prikrivali, privadimo ga ljubezni do dela, treznosti, nravnosti in otrpnosti, rahljajmo njegovo srce za blaga čustva, pokažimo mu krasoto in veličanstvo prirode, pred katere pojavi, strogo po zakonih se vršečih, naj ne trepeta, bodrimo ga k napredku, navdajmo ga z ono močjo in samozavestjo, katero daje edino veda in znanost, očiščena vsake metafizične primesi, izkratka začnimo se pripravljati za učeno vseučilišče z ljudskim vseučiliščem, katero naj prerodi naš narod, iz katerega naj vzkalijo nedostajajoči nam še pogoji za bodoče slov. vseučilišče.

Ni morda zdravejšega pojava v življenju našega naroda, kakor je v zadnjem času nastalo gibanje med mlajšo in najmlajšo slovensko inteligenco, ki si je napisala na svoj prapor ljudsko izobrazbo. Kaj pomaga, ako imamo na Slovenskem napredne stranke, ako se pa iste vsled prenizke izobrazbe mas, ki je edini vzrok današnjim dezolatnim razmeram na Slovenskem, ne morejo razviti, ker ne skrbé zadostno za to, da bi iztrebile to zlo s korenino vred! Naše ljudstvo je ukaželjno in je gotovo najmanj toliko pristopno novim idejam in napredku, kakor je to nemško ljudstvo. Treba mu je dati le prilike v to. Dokazov imamo dovolj. Pri hrani pa, kakoršno daje našemu ljudstvu n. pr. „Družba sv. Mohorja“, ne moremo pričakovati, da se razmere na Slovenskem izpremene; še manj pa, ako bomo puščali, da si klerikalni demagogi popolnoma osvoje mišljenje naših širokih mas in otemne razum našemu sicer bistroumnemu ljudstvu.

Med narod torej! Postanimo apostoli izobrazbe med našim ljudstvom, da mu razsvetlimo pota do boljše bodočnosti, da se bode moglo svobodno razvijati in napredovati. Vsakdo, ki je vzrastel iz naroda in je imel priliko zajemati iz studenca vede in znanosti, je dolžan dati svojemu narodu delež od tega. Le s poukom odpravimo iz našega ljudstva servilizem, babjeverstvo in celo vrsto drugih napak, ki zamore vsako zdravo gibanje med istim. Le s poukom zanesemo v narod samozavest ter vero in zaupanje v lastno svojo moč, kar edino more narod vzdržati na površju in zagotoviti mu bodočnost, in kar edino nam more pridobiti rešpekt tujcev.

Društvo „Akademija“ je zasnovano za vse slovenske dežele. Vsledtega je namen istega raztegniti svoje delovanje tudi k nam na Goriškem. Seveda je v prvi vrsti stvar društva, na kak način misli urediti svoje delovanje na Goriškem. Zaraditega se danes nečemo izreči o kakem načrtu za delovanje v smislu programa „Akademije“ na Goriškem. Opažamo pa, da so na Goriškem jako ugodna tla za take vrste delovanje. In iz akad. fer. društva „Adrije“ se dela že dlje časa na to in je tudi že vse pripravljeno, da se ustanovi društvo, ki bi imelo približno isto misijo, kakor „Akademija“. Moči imamo tudi v Gorici precej, ki bi se lahko pritegnile k plodonosnemu delu na polju ljudske izobrazbe. Treba je le inicijative in dobre volje.

Nadejamo se, da ustanovitev „Akademije“ pospeši tudi pri nas oživotvoritev sistematičnega dela na polju ljudske naobrazbe bodisi že na ta ali oni način. „Akademiji“ pa kličemo: „vivat, crescat, floreat!“

— i —

Poslano.*)

S pričetkom meseca julija t. l. je nastopil visokorodni gosp. Hubert baron Baum, c. kr. vladni komisar, kot upravitelj širne Šmartno-Kojščanske občine (županije) ter jo upravljal do županove izvolitve.

Za njegovo požrtvovalnost in njegov trud, za njegovo ljubeznivost s strankami, za njegovo izborno ureditev volilnega eksemplaričnega aparata in rednega miru za čas starašinstvene volitve izražamo gosp. baronu javno zahvalo.

V Kojskem, dne 15. okt. 1904.

Janez Lenardič
v imenu volilcev.

*) Za vsebino pod tem naslovom je odgovorno uredništvo le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Jecljanje!

V Trstu se otvori tečaj za zdravljenje glasu. Jamstvo za popolno ozdravljenje. Neštevilno zahvalnih pisem, ki so po mnogih letih došle od ozdravljenih, kojim se bolezen ni povrnila.

Prijave sprejema uprava lista »Edinost« v Trstu ali pa Mad. A. Nagel, Sprachheilanstalt Interlaken (Švica).

Zahvala.

Podpisana srčno zahvaljujem tim potom svojega očeta in mater za skrb, katero sta imela o priliki moje poroke z gosp. Jos. Kosmerlj, trgovcem v Trstu, da sta me preskrbela z vsem, kar sem želela, da sem prav zadovoljna ter jima hvaležna.

V Biljah, dne 19. okt. 1904.

Matilda Vouk,
omož. Kosmerlj.

---

stvar ne tiče, udovi in otrokom umrlega pa ostane mrzla in prazna.

Kirilov je stal in molčal. Ko je govoril Abogin še nekaj fraz o visokem poklicu zdravnikovem, o žrtvovanju samega sebe in o drugem, je vprašal zdravnik mračno: „Je-li vožnja dolga?“

„Trinajst do štirinajst vrst nekako. Imam izvrstne konje, zdravnik! Dam Vam častno besedo, da pripeljem Vas v jedni uri tja in nazaj. Samo jedna ura!“

Zadnje besede so vplivale mnogo bolj na zdravnika, nego vse sklicevanje na ljubezen do bližnika in na zdravnikov poklic. Nekoliko je pomislil in rekel vzdihuje: „Prav, peljiva se!“

Hitrih in trdih korakov je izginil v svoj kabinet in prišel kmalu nato z dolgo suknjo. Razveseljeni Abogin je mencal in drgnil z nogami na mestu, pomagal zdravniku obleči svršnik in odšel ž njim iz hiše.

Zunaj je bilo temno, vendar manj nego v predsobi. V temi se je razločila dobro nekoliko upognjena zdravnikova postava z dolgo ozko brado in orlovim nosom. Pri Aboginu se ni videlo ničesar razun bledega obraza, velike glave in dijaške čepice, katera mu je pokrivala komaj teme. Bela ovratnica se je videla le spredaj, zadaj so jo zakrivali dolgi lasje.

„Verjemite mi, da znam ceniti Vašo plemenitost“, je mrmral Abogin, ko je pomagal zdravniku v voz. „Midva sva kmalu tam. Ti pa, Luka, prijatelj moj, vozi, kakor hitro moreš! Prosim Te!“

Kočijaž je vozil hitro. Najprej so se vrstile neznatne stavbe, ki so stale ob dvoru bolnice; tema je bila povsod, le na dvoru se je videla skozi kako okno bleščeča luč, in tri okna v zgornjem nadstropju bolničnega poslopja so bila svetlejša nego ozračje. Potem je drdral voz v neprodirno temo; tu se je razširjal vlažen vzduh, kateri je spominjal na izparjenje gob, in slišalo se je šumenje dreves. Krokarji, katere je vzbudil ropot koles, so se začeli gibati med listjem in žalostno boječe oglaševati se, kakor bi vedeli, da je umrl zdravniku sin in Aboginu soproga leži bolna. In sedaj so se prikazovala iz teme posamezna drevesa in grmi; ribnjak, pokrit z velimi črnimi sencami, se je lesketal mračno, — in voz je drdral črez ravnino. Krokanje vranov se je razlegalo votlo daleč za kolesko (kolesljem) in utihnilo kmalu popolnoma. Skoro vso pot sta molčala Kirilov in Abogin. Le jedenkrat je vzdihnil Abogin globoko in mrmral: „Mučen položaj! Nikdar ne ljubimo svojcev takó zelo, kakor v nevarnosti, da jih izgubimo!

(Konec pride.)

Dramatičnim društvom in diletantom se nadalje priporoča za uprizoritev igre »Talije«. Ureja F. Govékar. Izdaja in založba »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

I. zvezek: **Pri puščavniku.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 možke, 3 ženske osebe.)
II. « : **Bratranec.** Burka v enem dejanju. — (2 možki, 3 ženske osebe.)
III. « : **Starinarica.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 možke, 4 ženske osebe.)
IV. « : **Medved snubač.** Veseloigra v enem dejanju. — (3 možke, 1 ženska oseba.)
V. « : **Doktor Hribar.** Veseloigra v enem dejanju. — (5 možkih, 3 ženske osebe.)
VI. « : **Dobrodošli! Kdaj pojdete domu?** Veseloigra v enem dejanju. — (2 možki 2 ženski osebi.)
VII. « : **Putifarka.** Burka v enem dejanju. — (3 možke, 2 ženski osebi.)
VIII. « : **Čitalnica pri branjevki.** Burka v enem dejanju. — (2 možki, 5 ženskih oseb.)
IX. « : **Idealna tašča.** Veseloigra v enem dejanju. — (1 možka, 3 ženske osebe.)
X. zvezek: **Eno uro doktor.** Burka v enem dejanju. — (6 možkih, 3 ženske osebe.)
XI. « : **Dve tašči.** Veseloigra v enem dejanju. — (4 možke, 3 ženske osebe.)
XII. « : **Mesalina.** Veseloigra v enem dejanju — (3 možke, 3 ženske osebe.)
XIII. « : **Nemški ne znajo.** Burka v enem dejanju. (8 možkih, 1 ženska oseba.)
XIV. « : **Raztresenca.** Veseloigra v enem dejanju. (3 možki, 1 ženska oseba.)
XV. « : **Prvi ples.** Komedija v enem dejanju. (2 možki, 6 ženskih oseb.)
XVI. « : **V medenih tednih.** Burka v enem dejanju. (5 možkih, 3 ženske osebe.)
XVII. « : **Mlinar in njegova hči.** Žaloigra v petih dejanjih. 8 možkih 4 ženske.